

Милена Стојановић Стошић, Душан Стошић

Ликовна култура 3

Уџбеник за трећи разред основне школе

ВОДИЧ КРОЗ УЏБЕНИК

Добро дошли, драги трећаци!

Овде почиње узбудљиво путовање кроз свет уметности, маште и креативности. Научићете како се користе различите ликовне технике и материјали, на које се начине можемо споразумевати и шта нам говоре ликовна дела, како уметник гради слику, шта је и како настаје простор у ликовној уметности... И још много тога! Будите радознали и радосни!

Аутори

Креативни задаци за примену нових знања кроз игру и групни рад

Задаци за проверу знања

ЗАДАЦИ ЗА ГРУПНИ РАД

1. Задатак: Направите новогодишње украсе за уџбеник рециклираним папиром и картоним. Материјал за рад поставите на неколико клупа у учионици, уређите се, бирате материјале, разговарајте о идејама за украсе. Када завршите, украсите свој радни простор. Ево неколико идеја.

Материјал за рад: папир, картон, маказе, лепак, темпери

2. Задатак: Какве боје преовладавају у јесен? Покажите мимиком и направите етикете за тесте у којима се налазе тинџица. Ево неколико предлога.

Материјал на рад: папир, коштани бојачи, фломастери.

3. Задатак: Направите заједно спонтане слике. Формирајте групе од по петоро ученика.

Нека свако на свом листу папира нацрта спонтану слику.

- разлаживање уметност растворених темпери боје
- капањем растворених темпери боја са четкица по подлози

Сликајте да се слика осуши. Дораде је догледу другарима поред да настави рад на слици. Дотукујте радове једни другима све док не завршите цео рад.

КВИЗ ПРОВЕРЕ ЗНАЊА

1. Припадај ликовни материјал који не спада у одговоре:
туза   шпалва   крета   колаж папир   утљени штапић

2. Којој врсти ликовних материјала припадају глина и пластелин?
Закружите тачан одговор.
а) одганима   б) сликарским   ц) вајарским

3. Шта све можемо да рециклирамо?

4. Објави празан квадрат бојама која недостаје.

5. Показани топли боје са сунцама, а хладни са капи воде.

Црвена   Плава   Наранџаста
Зелена   Жута   Љубичаста

6. Набодите кришави и две глатке темпери.

7. Чиме се бави јувелир?

8. Закружите слику на којој је приказана дуплика темена.

9. Који материјали се користе за рад у колаж техници? Закружите тачан одговор.

а) акварел боје и четкице   б) гуш и перо
ц) папир у боји, новине, картон, маказе, лепак   д) глина

Укупно поена: 20   Оцена

Задатак за уочавање,
размишљање,
закључивање и
решавање

Занимљивости
о уметнику

КОМПОЗИЦИЈА БОЈА

Уметници док сликају размисљају како да распореде боје да би композиција била складна.

Посматрај слику и уочи колор и класичне боје, основне и изведене боје. Како је употребом боје постигнута равнотежа између елемената на слици?

Двајца рад:
 1. Френцис Вандервелдт, Екстремни слинови у љубави мору
 2. Винсент Ван Гог, Пољо

Понављујте шта је уметник успео да приближи светлости на слицима изнад? Како распоређених изазивају у теби ове слике? На којој слици је трагичан пораз?

Двајца рад:
 1. Ј.М.В. Турнер, Плава Сан Бонету
 2. Винсент Ван Гог, Дивљачина старог селом

О УМЕТНИКУ: Пјетр Бонар
 Пјетр Бонар је француски сликар. У његовом сликарству боја је најважнији елемент слике. Био је један у грађанској сликарској боји је користити да прикаже радност на сиромаштима. Поред сликања, Бонар се и занимао кинематографом, театаром, пројектом сценарија и путање за музичке представе и опере (својим маче).

Употребом боје, игром светлости и сенке, уметници могу да прикажу расположења и осећања на слици.

Посматрај да на основу слики закључиш које је доба дана на слици? Како изгледа трг, ко се налази на њему? Шта осећаш док посматраш ову слику?

Двајца рад:
 1. Ј.М.В. Турнер, Миленијумски улаз
 2. Винсент Ван Гог, Миленијумски улаз

ЗАДАТАК: Најбоји сликар у историји - игра светлости и сенке
 Направи уметност у сликарској кадје је светла на слици. Користи боје и линије да прикажеш трг. Размисли како ћеш распоређивати боје, и прилагоди светлости и сенке, изразиће складну композицију.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: цртежи, четкице различитих дебелина, лист из блокца.

Објашњења
појмова који
се обрађују
у лекцији

Упутство за извођење
ликовног задатка
и предложени
материјали за рад

Упућивање на страну на којој
су подстицајни материјали
(фотографије и дечји радови)
за извођење ликовних задатака

ОРНАМЕНТ – УМЕТНОСТ ДЕКОРИСАЊА

ЗАДАТАК: Иконографска композиција од различитих облика
 Направи композицију различитим геометријским облицима на подлогу. Материјале распоређуј на дебелим картону, мањој или већој, док композиција не буде складна. Тим када материјале ставиш на подлогу.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: глинена, дугмад, камач, пластични четкици, ...

ЗАДАТАК: Композиција облика - Дечји иконографска
 Направи различите облике од различитих материјала да дечји иконографски на подлогу од различитих материјала. Работи у групама од по четири ученика.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: пластични и картон

ШТА СМО СВЕ НАУЧИЛИ

- Композиција** - распоред елемената на ликовном делу
- Хармоничност** - складност
- Ритам** (или ритмичност) композиције - ритмичност композиције
- Грешке** - ликовна грешка која подсећа на грешку сликарства
- Грешке** - ликовна грешка која подсећа на грешку сликарства
- Архитектура** - уметност планирања и обликовања грађевина

Почни на слицима истог кола, важе се понављају.

Слика на врху на цртежу

Слика на старом поједи за умет

Орнамент је уметност која се понавља у одређеном ритму. Орнаментичне слике се користе за украшавање и квалитет да имају декоративну улогу. Оно што је најважније на орнаменту је боја, линија, геометријски облици и ритам. Многи облици имају симболичко значење. Као што је ритам на орнаментима се понављају слике боје, линије, тачке, правоугаоне линије, постоје вероватно да доноси радост, срећу, љубав.

Орнаментични могу да садрже **геометријске** и **животињске** мотиве.

Најважнији појмови
који су обрађени у
лекцијима

Непознати
појмови у
насловима
лекција

КРЕАТИВНЕ ИГРЕ РАЗНИМ МАТЕРИЈАЛИМА И ОБЛИЦИМА

■ Опиши следеће дечје радове и материјале који су коришћени.

Сви ови материјали: чепови, сунђери, чачкалице, различита амбалажа, тканине, цевчице, гужвице од папира, користе се и у настави ликовне културе. Они **се могу комбиновати** са различитим ликовним материјалима.

■ Уметник је направио скулптуру носорога од већ коришћених материјала и одбачених предмета. Препознај од којих.

Како се зове процес прераде старих, коришћених материјала, са циљем њихове поновне употребе и заштите животне средине?

За овог носорога можемо рећи да је направљен **уметничким рециклирањем**.

▶ Роберт Бредфорд, *Носорог*

Уметничко рециклирање је прављење уметничког дела од већ коришћених предмета. Коришћени материјали тако добијају нову сврху. Може да се рециклира папир, пластика, стакло, одећа, обућа, па чак и метал.

■ Уметници су направили ове необичне фигуре животиња. Шта мислиш, чему оне служе?

▲ Еко мрав

▲ Птица робоџи

Еко мрав је постављен на шеталишту у Суботици и служи за прикупљање искоришћених батерија. Направљен је од гвожђа и жице.

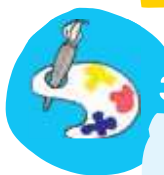
Птица робоџи, названа Лименко Гутић, налази се у Београду. Како јој само име каже, она служи да се у њу убацују празне лименке. Тако се чува животна средина.

Погледај следећу интернет страницу и откриј зашто је рециклажа важна:

<http://recikliraj.rs/>

■ Какву би животињу направио/направила за рециклирање папира?

ЗАДАТАК: Робот

Направи робота. Када га завршиш, нацртај негде на њему знак за рециклирање.

Уместо лепка купљеног у књижари, користи лепак који ћеш сам/сама да направиш.

Какве послове може да обавља твој робот?

РЕЦЕПТ ЗА ДОМАЋИ ЛЕПАК: Помешај брашно и воду тако да добијеш смесу густине јогурта!

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: различита картонска амбалажа (кутијице од шибица, бомбона), цевчице, поломљене играчке, лепак, маказе.

БОЈА

У давна времена боје су се правиле од пигмената (праха).

Пигмент је материјал који се добијао од земље, биљака и животиња. Најчешће се мешао са водом или јајетом како би се добила боја за сликање. Данас се боје производе у фабрикама.

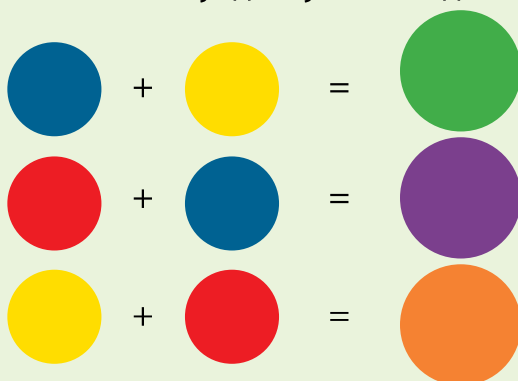
- Које се три боје налазе у центру круга?
Пронађи их и у кругу боја. Које се боје налазе између њих и како се добијају?

Боје делимо на:

- **основне** (примарне): црвена, плава, жута;
- **изведене** (секундарне): зелена, наранџаста, љубичаста.

Мешањем две основне боје добија се изведена боја.

- Уочи на дечјим радовима основне и изведене боје.

- Како настаје дуга? Које су дугине боје?

Дуга настаје када сунчеви зраци пролазе кроз капљице кише. Појављује се за време или одмах после кише. Дугине боје су: црвена, наранџаста, жута, зелена, плава и љубичаста.

- Погледај слике, па наведи где још у природи налазимо основне и изведене боје.

- Погледај слике Клода Монеа и опиши их. Како се осећаш док их посматраш? Због чега? Које боје је користио уметник? Пронађи њихова места у кругу боја.

▲ Клод Моне, *Зграда Парламентa*

- ▼ Клод Моне, *Камил Моне и деце у дворишту*

О УМЕТНИКУ: Клод Моне

Клод Моне је француски сликар. Често је сликао у природи, приказујући како предели и зграде изгледају у различитим деловима дана. Иако у младости његове слике нису привлачиле пажњу, данас се Монеове слике налазе у музејима и веома су цењене! Ево једне занимљивости: неке од његових слика дугачке су и преко 20 метара!

ЗАДАТАК: Пијаца

Насликај пијачне тезге препуне воћа и поврћа користећи знање о бојама. На тезгама могу да се нађу и букети цвећа.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: гваш (акварел боје и бела темпера), четкице различите дебљине, лист из блока.

Данас постоје различите радионице у којима се негују стари и уметнички занати. Веома су популарне радионице где се осликавају предмети од стакла, слика на свили и украшавају предмети салветама.

Поступак украшавања предмета лепљењем салвета и разнобојних папира на подлогу назива се **декупаж**.

▲ Декупаж

▲ Сликање на свили

▲ Сликање на стаклу

ЗАДАТАК: Уметнички занати

У договору са учитељем/учитељицом на часу ликовне културе организујте радионицу уметничких заната.

Ево неколико предлога:

- Декупаж техником украси предмет од дрвета који ћеш донети од куће (подметач за чаше, варјачу, кутију за накит). Користи разнобојне салвете и папире.
- Извајај од глинамолу шољицу за кафу и тацну. Док вајаш, води рачуна да глинамол буде довољно влажан и да површине буду глатке. Можеш цртати по влажном глинамолу помоћу чачкалице. Глинамол се може бојити темперама или акрилним бојама када је потпуно сув.
- Направи огрлицу за маму од макарона и гужвица од папира. Ови материјали се могу бојити темперама. Искористи и пластичне перлице неке покидане огрлице.

СПОНТАНА СЛИКА

■ Шта мислиш, на који начин су настале ове слике? Колико је уметница могла да утиче на крајњи резултат, тј. изглед дела? Објасни.

На шта те подсећају настали облици? Због чега?

▲ *Без назива 2*

▲ *Обала*

▲ *Канал*

▲ Хелен Франкенталер

Када пролијемо боју или туш по папиру или некој другој подлози, настаће занимљив, неочекиван облик или шара.

То је **слика случај** или **спонтана слика**. Када се боја осуши, доцртавањем тај облик можемо да мењамо и дорађујемо.

◀ Хелен Франкенталер док слика

Слике уметнице Хелен Франкенталер настале су тако што је она проливала разређене боје на платно док их платно сасвим не упије.

▶ Џексон Полок док слика у свом атељеу

Уметник Џексон Полок сликао је на тај начин што је просипао и прскао боје на платна великих димензија. Тако су настале његове (спонтане) слике.

◀ Џексон Полок,
Број 31

Дечји радови
инспирисани сликама
Џексона Полока и
Хелен Франкенталер ▼

■ Покушај да откријеш како су настали ови дечји радови.

ЗАДАТАК: Спонтана слика

Игра кликерима: Лист папира стави у картонску кутију (на пример од ципела). Затим умочи кликере у чашу са разређеним темперама. Убацуј обојене кликере у кутију и померај је лево-десно.

Када се боја осуши, можеш досликати оно што желиш.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: темпере, картонска кутија, лист из блока.

Забавне сламчице: Додај воду у одабране боје. Четкицом нанеси већу количину боје на папир. Кроз сламку благо дувај и разливај боју по папиру.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: сламчице, четкице, темпере, лист из блока.

ШТА СМО СВЕ НАУЧИЛИ

рециклирање – процес прераде старих, коришћених материјала, ради њихове поновне употребе и заштите животне средине

уметничка рециклажа – употреба коришћених материјала и предмета за стварање уметничког дела

текстура – изглед површине материјала или неког предмета

фротаж – поступак добијања отисака са предмета који имају храпаву површину

декупаж – украшавање предмета лепљењем салвета и разнобојних папира на подлогу

ЗАДАЦИ ЗА ГРУПНИ РАД

1. Задатак: Направите новогодишње украсе за учионицу рециклирањем папира и картона. Материјал за рад поставите на неколико клупа у учионици, крећите се, бирајте материјале, разговарајте о идејама за украсе. Када завршите, украсите свој радни простор. Ево неколико идеја.

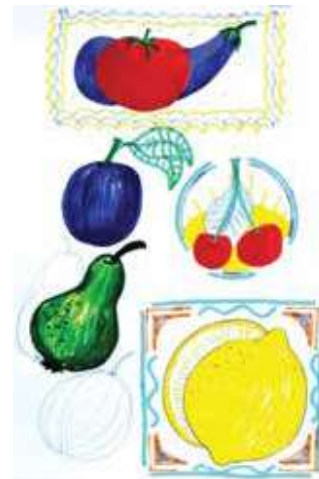
Материјал за рад: папир, картон, маказе, лепак, темпере.

2. Задатак: Какве боје преовладавају у јесен? Помозите мамама и направите етикете за тегле у којима се налази зимница. Ево неколико предлога.

Материјал за рад:

папир,
воштане бојице,
фломастери.

3. Задатак: Направите заједно спонтане слике. Формирајте групе од по четворо ученика.

Нека свако на свом листу папира започне спонтану слику:

- разливањем унапред растворених боја темпера;
- капањем растворених боја темпера са четкица по подлози.

Сачекајте да се слика осуши. Додајте је другу/другарици поред да настави рад на слици. Допуњавајте радове једни другима све док не завршите цео круг.

КВИЗ ПРОВЕРЕ ЗНАЊА

1. Прецртај ликовни материјал који не спада у цртачке материјале.

туш оловка креда колаж-папир угљени штапић

1

2. Којој врсти ликовних материјала припадају глина и пластелин?

Заокружи тачан одговор.

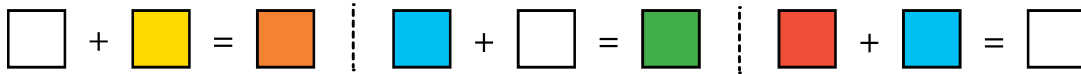
а) цртачким б) сликарским ц) вајарским

1

3. Шта све можемо да рециклирамо?

2

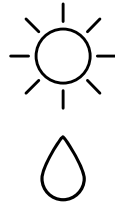
4. Обој празан квадрат бојом која недостаје.

3

5. Повежи топле боје са сунцем, а хладне са капљицом воде.

црвена

наранџаста

плава

љубичаста

зелена

жута

6

6. Наброј две хrapаве и две глатке текстуре.

4

7. Чиме се бави јувелир?

1

8. Заокружи слику на којој је приказана декупаж техника.

1

9. Који материјали се користе за рад у колаж техници? Заокружи тачан одговор.

а) акварел боје и четкице

б) туш и перо

в) папери у боји, новине, картони, маказе, лепак

г) глина

1

Укупно поена: **20**

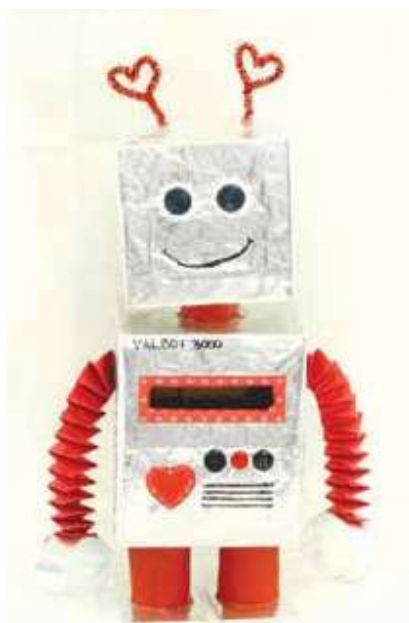
Оцена:

ЗАДАТАК: Робот

Фотографије као подстицај за ликовни задатак: Играчке роботи

Дечји радови као подстицај за ликовни задатак:
Робот од различитих материјала

ЗАДАТАК: Пијаца

Фотографије као подстицај за ликовни задатак: Изглед пијачних тезги, воћа и поврћа

